

TARIMIN LABORATUARI

TARIM İŞLETMELERİ KAPATILIYOR!

Ahmet ATALIK*

GİRİŞ

Tarım; toprak, su ve iklim gibi doğal kaynakların üretken bir yapıya dönüştürülerek bitkisel ve hayvansal üretimde bulunma ve ürünlerin işlenmesi ile pazarlanması faaliyetlerini içeren reel ve stratejik bir sektördür.

Tarım sektörünün ekonomideki önemi, bu sektörden yerine getirmesi beklenen işlevlerden kaynaklanmaktadır. Günümüzde tarımdan yerine getirmesi beklenen işlevleri;

- İnsanların gıda gereksinmelerini sağlama,
- Endüstriyel sektöre hammadde üretme,
- Toplumun sağlığını ve ruhsal dengesini sağlama,
- Kalkınmanın finansmanını sağlama,
- Tarım dışı sektörlerle işgücü sağlama, şeklinde sıralayabiliriz.

Türkiye için tarım özel öneme sahip bir sektördür. Zira;

- 70 milyonluk nüfusumuzu beslemektedir.
- Kırsal kesimde yaşayan yaklaşık 25 milyon insanımızın geçimini sağlamaktadır.
- Gayri Safi Milli Hasıla'ya (GSMH) önemli düzeyde katkı sağlamaktadır.
- Gıda ve tekstil sanayimizin hammaddesini veren bir sektördür.

Aslında, gerçekte tam olarak bağdaşmamakla birlikte, bir zamanlar ülkemiz tarımda, dünyada kendine yeterli 7 ülkeden biri olarak ifade edilmekteydi. Oysa, tarımda tam olarak kendine yeterlilik diye bir kavram yoktur. Önemli olan bir ülkenin kendi ekolojisinde yetiştirebileceği ürünlerde kendine yeterliliği yakalayabilmesidir. Elbette Türkiye, kendi ekolojisinde ekonomik olarak üretemeyeceği ürünleri (örneğin, kahve gibi) dışarıdan almak zorundadır. Ancak kesin bir doğru vardır ki, Türkiye, 2003 yılından itibaren net bir tarım ürünü dışalımıcısı durumuna gelmiştir. Bitkisel ve hayvansal üretim materyalleri konusunda da yurtdışına olan bağımlılığını artırmış olan Türkiye,

* TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası İstanbul Şube Başkanı

bu materyalleri yurtdışından temin edememesi durumunda tarımsal üretimini devam ettiremeyecek bir noktadadır. Günümüzde Türkiye süt, bakliyat, mısır, pirinç, bitkisel yağlar ve pamuk gibi birçok üründe kendi tüketimini karşılayabilecek düzeyde üretim yapamamaktadır.

Türkiye, sahip olduğu verimli toprakları ve dört mevsimi aynı anda yaşayabilme özelliğine sahip iklimi ile hem kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecek, hem de dünya pazarlarında satabilecek miktarda tarım ürünü yetiştirebilecek büyük potansiyele sahiptir. Bunu başarabilmek için tek gereken ulusal çıkarları gözeten bir tarım politikasının uygulamaya konmasıdır.

KİT'LER NEDEN KURULDU?

Osmanlı'dan Genç Türkiye Cumhuriyetine oldukça harap bir ekonomi miras kalmıştı. Başta Atatürk ve dönemin yöneticilerinin başlıca amaçları yıkılmış, yıkılmış, harap ülkede kurdukları Cumhuriyetin siyasal, sosyal, hukuki alanlarda devrimler yaparak, ekonomik alanda atılımlarla modern bir ülke yaratmak olmuştur.

Ülkenin ne şekilde kalkındırılacağı bağlamında 1923 yılında İzmir İktisat Kongresi toplandı. Kongre sonunda "Devletçilik" kararı değil, "ülkenin ve halkın liberal ekonomi ile kurtulacağı" kararı çıktı. Kararlar, genel bazı dileklerden ibaretti. Gerçekleştirme yolları, finansman yol ve olanakları öncelik dereceleri saptanmadan ileri sürülmüş olan bu dileklerin, eğilimleri açısından, kalkınmayı özel girişimciliğe dayanarak başaracak, korumacı ve milliyetçi bir ekonomi politikasını öngördüğü görülmektedir.

1923-1933 yılları arasında uygulanan bu politikalar sonrası şeker üretimi %7, yünlÜ dokuma üretimi %26 oranında düştü. Sanayi üretiminde de bir artış görülmediği gibi 1930'lu yılların başında üretimde azalma görülmeye başlandı. Kısaca söylemek gerekirse, liberal ekonomi ve özel sektör teşvikleri Türkiye'yi ileriye götürecek atılımı yapamamıştı.

Artık, ille de özel girişim gelip de yatırım yapsın diye beklenmeyecek, devlet ekonomiye girip ülkenin gereksinim duyduğu her şeyi yapma yollarını arayacaktı. İşte bu amaçla, 1933 yılında ilk "Beş Yıllık Plan 1933-1937" hazırlandı ve bu plana göre ilk KİT'ler kurulmaya başlandı.

Atatürk döneminde (1923-1938);

- Ulusal gelirin yıllık büyüme hızı, Cumhuriyet tarihinde en yüksek düzeye çıkmıştır.
- Sanayide büyüme oranı en yüksek bu dönemde olmuştur.
- Tarımda büyüme oranı yine bu dönemde olmuştur.
- Cumhuriyet tarihinde enflasyonun en düşük olduğu dönemdir. Aslında bu dönemde enflasyon olmamış, tam tersine fiyatlarda %2 düşüş yaşanmıştır.
- Dolara karşı Türk lirasının en güçlü olduğu dönem Atatürk dönemidir. Türk lirası, dolara karşı %1,8 oranında değer kazanmıştır.

KİT'ler Sadece Ülkemizde mi Var?

KİT'ler gelişmiş ülkelerde de bulunan kuruluşlardır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Batı Avrupa ve Baltık ülkeleri ile Kanada, Avustralya ve Yeni Zelanda'da "karma ekonomi" uyguladılar. Bu ülkelerde güçlü ve geniş çaplı bir devlet sektörü oluştu. Yani, güçlü KİT'ler kurmuşlardı. Avrupa'nın savaştan sonra canlanması ve ekonominin 1950 ve 1960'lı yıllarda hızlı gelişmesi serbest piyasa ekonomisiyle değil, devlet planlamasıyla yani KİT'lerle sağlanmıştır.

Latin Amerika ülkeleri, Batı'dan gelen "Büyük Ekonomik Bunalım"ın etkilerinden kendilerini 1930-1970 yılları arasında sayılarını giderek artırdıkları KİT'ler sayesinde korumuşlardır.

Serbest girişimciliğin simgeleri olarak gösterilen Japonya ve Güney Kore'nin güçlü ekonomik yapıya sahip olmaları ve kritik aşamalarda bile ekonomik kalkınmalarını sürdürebilmeleri, büyük oranda KİT'ler sayesinde gerçekleşmiştir.

Devlet sektörünün temel kuruluşları olan KİT'ler yalnız Türkiye'de değil, dünyanın her yanında var olmuşlardır ve var olmayı da sürdürmektedirler.

Ülkemizde KİT'lerin Özelleştirilmesini Haklı Göstermek İçin İleri Sürülen Yalanlar!

Ülkemizde KİT'lerin özelleştirilmesini, yani haraç mezat satılıp elden çıkarılmasını isteyenler şu noktaları ileri sürmektedirler;

- KİT'ler açık veriyorlar ve sürekli zarar ediyorlar,
- KİT'ler tekel yaratıyor,
- KİT'ler geri teknolojiyle çalışıyorlar,
- KİT'lerin kadroları partizanca dolduruluyor.

Tüm bu söylemlerin, KİT'lerin kapatılması için söylenen acımasız yalanlar olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Ancak, adaletli davranmak açısından şu doğruları da söylemeden geçmemek gerekiyor;

- KİT'ler vergi kaçırmazlar, SSK primi kaçırmazlar, kaçak işçi çalıştırmazlar!
- KİT'ler hayali ihracat yapmazlar!
- KİT'ler, kimi özel sektör gibi "zarardayım" diyerek, bankalarla, borçlarının silinmesi konusunda pazarlık etmezler!
- Özel sektör geri kalmış bölgelerde yatırım yapmaz, devlet KİT'leri kurarken bölgesel dengeleri düşünür!
- Başarısız KİT'ler ya "kapatılsın" ya da "özelleştirilsin" diyenler, başarısız özel sektörü devletin kurtarmasını bekliyorlar!

Dünya ölçeğinde, özelleştirmelerin en hızlı yapıldığı 1980-1992 yılları arasındaki KİT özelleştirmelerine baktığımızda, Türk halkının ve az gelişmiş ülke halklarının inandırılmaya çalışıldığı gibi yoğun bir özelleştirme, zengin İngiltere ve Batı Avrupa ülkelerinde değil, az gelişmiş Güney Amerika, Afrika, Asya, Doğu ve Orta Avrupa ülkelerinde uygulanmış ve kelimenin tam anlamıyla bu ülkeler soyulmuştur.

Ülkemizde KİT'lere IMF ve Dünya Bankası karşı çıkmaktadır, çünkü Türkiye'nin ekonomik bağımsızlığını KİT'ler temsil etmektedir. Çünkü KİT'ler Türk ekonomisinin temel

direkleri olmakta direnmektedir. Bu nedenledir ki, çeşitli nedenlerle özelleştirilemeseler bile özel sektörle işbirliği adı altında özel sektöre devrini şart koşmaktadırlar.

TİGEM - DALAMAN TARIM İŞLETMESİ

Türkiye köylüsüne örnek tarımsal işletmeler oluşturmak ve üreticinin girdi gereksinimini karşılamak üzere 1930'lu yılların ortalarından sonra kurulan Zirai Kombinalar İdaresi ve Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu, 1950 yılında Devlet Üretim Çiftlikleri'ne (DÜÇ) dönüştürüldü. 1983 yılında ise, DÜÇ ile hara ve inekhaneler birleştirilerek TİGEM doğdu. Asıl amacı üreticiye kaliteli tohumluk ve damızlık sağlamak olan TİGEM 38 işletme ile 382 bin hektar arazi varlığına sahiptir.

Zirai Kombinalar - DÜÇ ve TİGEM, en önemli bitkisel (tohum) ve hayvansal (damızlık) üretim materyali sağlama konusunda, dönemin olanakları ile uyarlı çalışmalar gerçekleştirmiş ve bu iki alanda ülke gereksinimini karşılamıştır. Buna karşın, 1980'li yıllarla birlikte önce tohumluk fiyatlarının serbest bırakılması ve ardından tohumluk dışalımındaki devlet tekelinin kaldırılması ile TİGEM işletmelerinin işlevlerinde önemli aşırımlar yaşanmaya başlamıştır.

Bu sürecin sonucunda, halen yalnızca hububat ve yem bitkileri tohumlarında TİGEM %90'ların üzerinde paya sahipken; mısır, ayçiçeği, birçok sebze, patates alanında Türkiye kendine yeterliliği yitirmiş ve dışa bağımlı hale gelmiştir. Alan, yabancı çokuluslu şirketler ve onların taşeronu yerli firmalar tarafından doldurulmaktadır.

Türkiye'ye pazarlanan tohumların önemli bir bölümü ise, çok uluslu şirketlere (ÇUŞ) tam bağımlılığı sağlayan "intihar eden tohum" niteliğindedir. Bu tip tohumlardan, bir üretim dönemi sonrasında elde edilen tohumların üretim materyali olarak kullanılması mümkün olmamakta, böylece üretici ve ülke tümüyle ÇUŞ'lere teslimiyetini ilan etmektedir.

TİGEM'lerin damızlık üretim işlevleri ise, neredeyse tümüyle sona erdirilmiş, ülke uzun yıllar boyunca ABD'den damızlık ithal etmiş, ülke koşullarına uymayan hayvanların yaşamı kasaplarda sona ermiştir.

Bu ortamda, mevcut TİGEM işletmelerine yabancı ortak bulunması yolunda 1999 sonunda çıkarılan Yüksek Planlama Kurulu kararı sonrasında, dünyanın en temiz topraklarına sahip olan işletmelere yönelik yabancı ilgisi artmaya başlamıştır.

Sürecin, Türkiye tarımının canlı üretim materyali sağlama konusunda kendi üretim gücünü tasfiye ederek dışa bağımlılığını artıracığına kuşku yoktur.

Dalaman Tarım İşletmesi, TİGEM bünyesinde, tarımsal üretimi ile ülke ekonomisi ve bölgesine büyük katma değer yaratan bir İktisadi Devlet Teşekkülüdür. Tohumluk ve üstün vasıflı damızlık üretimini çiftçilere uygun fiyatla dağıtan, bölgeye öncülük ve öğreticilik yapan, resmi ve özel üreticiler ile işbirliği içinde üretim ve pazarlama faaliyetlerinde bulunan işletme, verimlilik ve kârlılık ilkesi doğrultusunda Türk çiftçisine hizmet vermeye devam etmektedir.

Dalaman Çiftliği, III. Selim zamanında validesi Mihrişah Sultan'a armağan edilerek kuruldu. Çeşitli vakıf ve kişilerce işletilen çiftliğin yönetimini 1905-1928 yılları arasında

Hidivi Abbas Paşa aldı. Ava meraklı paşa Dalaman'a bir av köşkü ve Mısır'a da bir tren garı yaptırmak istiyordu. İki iş de Fransızlara verildi. Ancak hazırlanan projelerin karışması sonucu Dalaman'a gar, Mısır'a da av köşkü yapıldı. Böylece dünyada tren geçmeyen ilk tren garı Dalaman'a kurulmuş oldu. 1908 yılında inşa edilen, mimarisi ve öyküsüyle hoş bir bina olarak tarihe geçen bu bina halen Dalaman Tarım İşletmesi'nin idari binası olarak kullanılmaktadır.

1938 yılında Atatürk'ün vasiyeti ile Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu'na devredilen çiftlik, 1950-1983 yılları arasında DÜÇ, 1984 yılından beri de TİGEM çatısı altında faaliyet göstermektedir.

Dalaman Tarım İşletmesi'nde 6 ziraat mühendisi, 1 veteriner hekim olmak üzere toplam 12 teknik eleman hizmet veriyor. İşletmede memur ve işçi olarak toplam çalışan sayısı 164 kişidir. Polikültür tarım yapılması ve yılda üç ürün alma potansiyeli bulunması nedeniyle; mevcut personelin yanı sıra kültür altı 26.335 dekar arazinin işletilebilmesi için ayrıca ihale ile hizmet alımı yapılmaktadır.

İklimi tarım yapmaya son derece elverişli coğrafi bölgede yer alan işletmenin topraklarının büyük bölümü Dalaman Çayının taşkınları sonucu getirip biriktirdiği alüvyon kökenli materyallerden oluşmaktadır. Tarım işletmesinin arazilerinin yine büyük bölümü 1. ve 2. sınıf Mutlak Tarım arazileridir. Arazilerinin 16.198 dekarlık kısmı üzerinde sulu tarım yapılan Dalaman Tarım İşletmesi bünyesinde tarım amaçlı arazi kullanım oranı yaklaşık olarak %86'dır.

Cumhuriyet 75 buğday tohumluğu ekonomik anlamda ülkemizde sadece Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsünde (Elit ve orijinal kademede az miktarda) ve Dalaman Tarım İşletmesinde üretiliyor. Dalaman Tarım İşletmesi, 2004 yılı tohumluk dağıtım sezonunda 14 ilin (Manisa, İzmir, Aydın, Denizli, Muğla, Sinop, Bursa, Balıkesir, Antalya, Mersin, Afyon, Kastamonu, Bartın ve Samsun) tohumluk ihtiyaçlarını karşılamıştır.

Buğday üretimi açısından değerlendirildiğinde; dünyada buğday ihracatında birinci ülke konumundaki ABD'nin 2004 yılı verimi 231,5 kg/da olarak gerçekleşmişken, dünya ortalaması 206,9 kg/da olmuştur. Dalaman Tarım İşletmesi Müdürlüğü'nün buğday verimi ise 374,8 kg/da olarak gerçekleşmiştir.

Yağlık ayçiçeği bakımından, dünyanın en iyilerinden Fransa'nın verimi 2004 yılı için 236,3 kg/da iken, dünya ortalaması 121,7 kg/da'dır. Dalaman Tarım İşletmesi'nde ise 383 kg/da gerçekleşmiştir.

Hibrit yemlik dane mısırdaki dünya ortalaması 2004 yılı için 490,6 kg/da olup, Dalaman Tarım İşletmesi Müdürlüğü'nde ise 715 kg/da'dır.

Silajlık Kompozit Arifiye Mısır tohumluğu üretimi Ülkemizde sadece Dalaman Tarım İşletmesinde yapılmakta olup; 2005 yılı tohumluk dağıtım sezonunda 416 ton Silajlık Mısır tohumluğu 29 il'e dağıtılmış yaklaşık 138 000 dekar mısır ekilmiştir.

Dalaman Tarım İşletmesi 2002 yılı başında yaklaşık 400 dekarlık bir alan üzerinde organik tarım üretimine de başladı. İşletmenin organik üretim verimi konvansiyonel olarak yetiştirilen eşdeğerlerinin Türkiye ortalaması ile başa baş gitmektedir.

İşletme gelirlerinin %25-33'lük kesimini narenciye gelirleri oluşturmaktadır. Yetiştirilen narenciye çeşitlerinin %85-90'ı yurt içinde ve dışında değerlendirilmektedir. Özellikle

le erkenci bir limon çeşidi olan İnterdonato limonun bölgedeki fiyatı işletmede yapılan açık arttırma ile belirlenmektedir. 2005 yılında Türkiye toplam Interdonato limon üretiminin %5,4'ü Dalaman Tarım İşletmesine aittir.

Son derece bakımlı arazileri üzerindeki 72 bin ağaçtan alınan yaklaşık 8.5 bin ton narenciyeyi yurtdışı ve yurtiçine pazarlayan işletme, yıllık ortalama 500 aileye (her ailenin 4 kişiden oluştuğu hesaplanırsa 2000 kişi) geçim kaynağı sağlıyor. Böylece bölgede ve ilçede istihdam yaratarak, işsizliği azaltmaktadır.

Dalaman Tarım İşletmesi'nde yıllık ortalama 3400-3500 ton süt üretimi gerçekleştirilirken; sütler ihale yolu ile süt mamulleri üretimi yapılmadan özel firmalara satışa sunulmaktadır. Kaliteli ve yüksek genetik kapasiteye sahip damızlık sığır hedefiyle yıllık ortalama 500 baş buzağı üretilmektedir. Bölgenin damızlık hayvan ihtiyacını karşılayan Dalaman TİM bu özelliğiyle Orta-Batı Akdeniz ve Ege Bölgesi'nde tohumluk ve damızlık görevini yapan tek işletme olarak öne çıkmaktadır.

TİGEM'in Batı Akdeniz Bölgesi'ndeki tek tarım işletmesi olan Dalaman Tarım İşletmesi, tarımsal desteklemelerden yararlanmadığı halde; 2003 yılında 1 trilyon 127 milyar; 2004 yılında ise 855 milyar lira net kar elde etmiştir. TİGEM'in her yıl kar eden birkaç işletmesinden biri olan Dalaman İşletmesi'nin yarattığı katma değer küçümsenemeyecek boyuttadır.

Dalaman Tarım İşletmesi; üretmiş olduğu buğday tohumluklarını Güney Marmara Bölgesi, Ege Bölgesi, Akdeniz Bölgesi ve ekolojik yönden bu bölgelere yakın yerlere dağıtmakta; bu Bölgelerin ekolojisine uygun buğday çeşitleri yetiştirmektedir.

İşletmede üretilen üstün vasıflı damızlık, çiftçilere uygun fiyatla dağıtılırken, üretilen pamuk tohumları Yunanistan ve İspanya'ya ihraç edilmekte ve yine Dalaman Tarım İşletmesince üretilen elyaf pamuk da İzmir Ticaret Borsası'nda satılmaktadır. Sanayi tipi enginar da Avrupa'ya ihraç edilmektedir.

İşletme, bölge çiftçilerine, teknik elemanlara ve tarım danışmanlarına yönelik gerek bitkisel üretimde gerekse hayvancılıkta, çeşitli uygulamalı tarımsal eğitimler de düzenlemektedir.

Dalaman Tarım İşletmesi Rant Tehdidi Altında - İşletme arazileri, Bakanlar Kurulu kararları nedeniyle şu anda yapılaşma tehdidi altına girmiş bulunuyor.

İlk olarak 6 Ocak 2005 tarih ve 25692 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Bakanlar Kurulu kararıyla Dalaman ve Ortaca ilçelerinin önemli bir bölümünü içine alan 300 bin dekarlık alan "Muğla-Dalaman Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi" ilan edildi.

Dalaman TİGEM'in 34.399 dekarlık arazisinin 17.963 dekarı da bu bölge içinde kaldı. Turizm Bölgesi ilan edilen alanın 11.723 dekarı 1. sınıf tarım arazilerinden oluşuyordu. Burada narenciye ağaçları da içinde olmak üzere toplam 150 bin ağaç bulunuyordu.

31 Ocak 2006 tarih ve 26066 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2006/9952 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile "Muğla Dalaman Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi" sınırları değiştirilerek, Dalaman Tarım İşletmesinin tamamı proje içine dahil edilmiştir.

Tarım yapılmayan alanlar varken, Dalaman'daki gibi tamamı sulu, mutlak tarım arazisi ve dikili tarım arazilerinden oluşan verimli toprakların Turizm Bölgesi olarak seçilmesi, ülkemizde tarım topraklarına verilen değeri acı bir şekilde gösteriyor. Söz konusu Bakanlar Kurulu kararı, dünyada tarıma açılacak arazisi kalmayan 19 ülkeden

biri olan Türkiye'de, sınırlı büyüklükteki tarım topraklarının da halen amacı dışında kullanılmaya çalışıldığını gösteriyor.

Bakanlar Kurulu kararı, Dalaman İşletmesi'ndeki narenciye bahçeleri ve birinci sınıf tarım arazilerinin yapılaşmaya ve turizme açılarak yok edilmesi anlamına geliyor. Projeyle Enterdonat limon, greyfurt ve portakal ağaçlarının yer aldığı narenciye bahçelerinin yerine Eko-Kent ve Golf-Kent yapılması öngörülüyor. İlerleyen dönemlerde narenciye bahçelerinin bakımı yapılmayacağından, Türkiye'nin ihracattaki en büyük narenciye işletmesinin 2-3 yılda elden çıkacağı vurgulanıyor. Bu karar nedeniyle bölgede arıcılığı da biteceği belirtiliyor.

Turizm Bölgesi Projesi içinde yer alan Dalaman kıyısının tamamı "Doğal Sit Alanı". Kıyının bir kısmı da Özel Çevre Koruma Bölgesi içinde kalıyor. Dalaman Kıyısı 12.10.2004 tarihinde Ulusal Sulak Alanlar Komisyonu'nda oyçokluğu ile ilan edilmek üzere Ramsar'a aday alanlar arasına alındı. Çevre ve Orman Bakanlığı'nca proje alanına ilişkin verilen görüşte de, Dalaman çayı ile Kocagöl arasındaki sahilden Sarıgerme Turizm Merkezi'ne kadar olan alanın muhtemel sulak alan sınırı olduğu belirtiliyor. Bu alan ayrıca uluslararası sözleşmelerin yapıldığı kaplumbağa üreme bölgelerini de kapsıyor.

Proje alanı sınırları içerisinde Kocagöl ve Kükürtlü Göl gibi önemli doğal kaynaklar yer alıyor. Ayrıca çeşitli yerlerde doğal çıkışlı kükürtlü su kaynakları da bulunuyor. Yörede doğal bitki örtüsünün önemli bir bölümünü kızılçam ormanları oluştururken, ormanlık alanların yamaçlarında zeytin ağaçları yer alıyor. Ayrıca bölgede mersin, kekik, zakkum, defne gibi maki türleri yetişiyor.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü'nün Dalaman Yaşam Kenti Projesi Kitapçığı'na göre bölgede Eko Kent, Sağlık Kent, Klima Kent kurulması öngörülüyor. Bu kapsamda, TİGEM arazisinin Kültür ve Turizm Bakanlığı'na devredilmesi isteniyor. Her ne kadar tarımsal potansiyelinin korunacağı iddia edilse de, proje kitapçığında, "1. ve 2. sınıf tarım alanlarının turizm amaçlı kullanımına yönelik olarak ilgili mevzuatta değişiklik yapılması" görüşünün dile getirilmesi, bu iddianın gerçekleri yansıtmadığını açıkça ortaya koyuyor.

Proje kitapçığına göre Eko Kent Projesi kapsamında bölgede yapılması düşünülenler şöyle: Hobi bahçeleri ve hobi villaları (tatil evleri), çiftlik evleri ve sezonluk kiralık çiftlikler, butik oteller, sosyal merkezler, kesme çiçekçilik/bahçe üretimi, eko-park, organik tarım üretim ve değerlendirme alanları (imalathaneler, yeme-içme, satış tesisleri), ARGE birimleri (tarım odaklı turizm geliştirme birimleri), fuar-kongre merkezi, golf alanları, rekreasyon alanları, Orman içi günübirlik alanlar.

Proje ile 1. Derece Doğal Sit ve Kıyı Alanı'nda; golf alanları, deniz ve iklim kürü, günübirlik alanlar, yeşil alanlar, plaj tesisleri, deniz müzesi, akvaryum, su oyunları, sportif tesisler ve benzerinin oluşturulması hedefleniyor.

Kükürtlü kaynak sularının bulunduğu bölgeye yönelik hazırlanan Sağlık Kent Projesi'nde ise termal oteller, kür parkı ve sağlık merkezleri öneriliyor.

Köyceğiz-Fethiye karayolunun kuzey kısmında öngörülen Klima Kent Altbölgesi'nde de, "yabancıların mülk edinmesi" düşüncesiyle orman dokusu içinde sağlık köyleri, bakım merkezleri, golf alanları ve tatil evleri planlanıyor.

TİGEM - (YALOVA) ATATÜRK TARIM İŞLETMESİ

Büyük Önder Mustafa Kemal ATATÜRK'ün Yalova'da arazi satın alarak kurduğu ve 1937 yılına kadar bizzat kendisi işlettikten sonra "tarım yapılması ve hilesiz meyve yetiştirilmesi" için halka bağışladığı çiftlik, rant uğruna yok ediliyor. Başbakanlık Yüksek Planlama Kurulu (YPK) kararıyla tasfiye edilen Atatürk Tarım İşletmesi, AKP'li Yalova Belediye Başkanlığı tarafından turistik tesise dönüştürülmesi için Dubai İslam Bankası'na tahsis edilmek isteniyor. Atatürk'ün tek bir ağacı kestirmemek için evini ray döşetip taşıttığı çiftlikteki 60 yıllık deneyim gözardı edilirken, yalnızca kivi bahçelerinden bu yıl 1.5 trilyon lira gelir elde etmeyi bekleyen çiftliğin zarar ettiği iddiaları da gerçeği yansıtmıyor.

Yalova kent merkezinin batısında yer alan Atatürk Tarım İşletmesi'nin kuruluşu 1928'li yıllara dek uzanıyor. "Yalova Benim Kentim" diyen Mustafa Kemal Atatürk, 1928 yılında Yalova'ya geldiğinde bölge ve ülke tarımının gelişmesi, yetiştiricilikte modern tekniklerin kullanımı ve çiftçilerin bu tekniklerle tanışması amacıyla bir zirai işletme kurulması için araziler satın alıyor. 1929 yılında kurulmaya başlanan "Millet Çiftliği"ni 1937 yılına kadar bizzat kendi işletiyor. Çiftlik, o yıllarda Atatürk'ün tarıma verdiği önemi gösteren bir olaya da tanıklık ediyor. Çiftlikte Atatürk için yapılan evin yanındaki çınar ağacı zamanla büyüyor ve eve zarar vermeye başlıyor. Bunun üzerine çiftlik çalışanları ağacın dalını kesmek istiyor. Buna karşı çıkan Atatürk, ağaca dokunulmaması için ray döşeterek evi taşıyor. O günden sonra ev "Yürüyen Köşk" olarak anılmaya başlıyor.

Atatürk'ün evi şu anda çiftliğin arazisi bölünerek kurulan Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsü arazisinde yer alıyor. Halkın ziyaretine açık olan evin bakımı bugüne dek Araştırma Enstitüsü tarafından yaptırıldı. Yürüyen Köşk'te şu anda restorasyon çalışmaları da devam ediyor.

Atatürk, Yalova da dahil çiftliklerini 11 Haziran 1937'de Hazine'ye devrederken, buraların nasıl kullanılmasını istediğine ilişkin bir yazı da bırakıyor. Atatürk'ün vasiyeti şöyle: "Çiftliklerin, yerine göre araziye ıslah ve tanzim etmek, muhitlerini güzelleştirmek, halka gezecek, eğlenecek ve dinlenecek sıhhi yerler, hilesiz ve nefis gıda maddeleri temin eylemek, bazı yerlerde ihtikarla (vurgunculuk) fili ve muvaffakiyetli mücadelede bulunmak gibi hizmetleri de zikre şayandır (anmaya değerdir). Bünyelerinin metanetini (sağlamlığını) ve muvaffakiyetlerinin temelini teşkil eden geniş çalışma ve ticari esaslar dahilinde idare edildikleri, ve memleketin diğer mıntıklarında da, mümasilleri (benzerleri) tesis edildiği taktirde, tecrübelerini müspet iş sahasından alan bu müesseselerin ziraat usullerini düzeltme, istihsalatını (elde ettiklerini) arttırma ve köyleri kalkındırma yolunda devletçe alınan ve alınacak olan tedbirlerin hüsnü intihap (iyi seçimi) ve inkişafına (gelişmesine) çok müsait birer amil (sebep) ve mesnet (dayanak) olacaklarına kani bulunuyorum, ve bu kanaatle, tasarrufum altındaki bu çiftlikleri bütün tesisat, hayvanat ve demirbaşlar ile beraber hazineye hediye ediyorum."

Bağışlandıktan sonra çiftlik 1957 yılında Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğü (DÜÇ) bünyesine alınıyor. DÜÇ Genel Müdürlüğü ile Hara ve İnekhaneler'in 1983 yılında TİGEM çatısı altında birleştirilmesinin ardından Atatürk Tarım İşletmesi 2980 dekarlık arazi üzerinde çalışmalarına devam etti.

İşletme arazisinin tarıma uygun alanlarının tamamı tarım kültürü altında. Kültür

bitkilerinden tarla ziraatinde yem bitkileri, bahçe ziraatinde ise elma, zeytin yetiştiriciliği ile seracılık ve çiçekçilik yanında badem zeytin, kivi ve diğer meyve fidancılığı yapılıyor. Tarıma uygun olmayan diğer alanlarda, Akdeniz iklimine özgü çalılık ve makiliklerle seyrek olarak meşe, fıstık çamı, akçaağaç, kestane, çınar ve kermes meşesi yer alıyor.

2005 yılı rakamlarına göre işletmede, 253 dekarlık arazide kivi, 200 dekarda elma yetiştiriliyor. Ayrıca damızlık meyve bahçelerinde fidan üretimi yapılıyor. Araştırma Enstitüsü'nün katkısıyla böğürtlen, ahududu gibi alternatif ürünlerden bu yıl 1500-2000 adet fidan elde edilirken, 68-70 bin badem çöğürü, 20 bin kivi fidanı ve 5 bin zeytin fidanı da işletmenin ürünleri arasında yer alıyor. Damızlık hayvan üretimi de gerçekleştirilen işletmenin sığır varlığı ise 150 adet.

Atatürk Tarım İşletmesi ile ilgili olarak YPK, 14 Mart 2005'te "Atatürk Tarım İşletmesi'nin tasfiye edilmesine, tasfiyeden sonra devir esnasında tapu kayıtlarına hâlen kullanılmakta olan tarım arazilerinin tarım arazisi olarak korunması şeklinde bir serh düşülmesi kaydıyla söz konusu arazinin Hazine adına tescil edilmesine ve Maliye Bakanlığı Milli Emlak Genel Müdürlüğü'ne devredilmesine" karar vermiştir. Bu kararın ardından Yalova Atatürk Tarım İşletmesi'ndeki hayvanlar dahil taşınır her türlü mal, TİGEM Genel Müdürlüğü tarafından gereksinimi olan işletmelere tahsis edildi. Üretilen fidanların büyük bölümü de satıldı ya da başka işletmelere gönderildi.

İşletmede 3 yıl önce kurulan kivi bahçeleri ilk ürününü bu yıl verecek. 2003 yılında 1.7 trilyon lira zarar eden işletme, yalnızca kivi bahçelerinden bu yıl 1.5 trilyon lira gelir sağlamayı bekliyor. Kivinin özelliği gereği gelecek yıllarda bu gelirin katlanarak artacağı vurgulanıyor. Kapatma kararının tam bu aşamada çıkması bir yandan üzüntü verirken, diğer yandan dikkat çekici bulunuyor. Çiftlikteki ziraat mühendislerinin atamalarının çıkarılmasıyla kivilerin bakımsız kalacağı belirtiliyor.

Konumu ve arazisinin niteliği açısından sürekli rant kaynağı olarak görülen işletmeye yönelik olarak Yalova Belediyesi'nin çeşitli tarihlerde el koyma girişimleri olduğu biliniyor. Son olarak Yalova Belediye Meclisi'nin 04.10.2004 tarihli toplantısında konu gündeme geldi. Toplantıdan, çiftliğe ait taşınmaz malların "çok amaçlı sosyol-kültürel- eğitim ve ekonomik tesisler yapmak üzere belediyeye devredilmesi" kararı çıktı.

'**Siyasi desteği arkamıza aldık**' - Meclis tutanaklarına göre bu toplantıda Yalova Belediye Başkanı Barbaros BİNİCİOĞLU, "Karşılıklı mutabakat ile bu yere bir değer konulacak. Ne onları ne de bizleri rahatsız etmeyecek bir değerde anlaşacağız. **Bu konuda gerekli siyasi desteği arkamıza aldık.** Teknik desteği de aldık. Bir problem çıkacağını sanmıyorum. Burasının Yalova hayatına katılması bir dönüm noktası. **Bir reform, bir devrim olacağını söyleyebilirim**" diye konuştu.

Ancak 4.10.2004 ve 13/170 sayılı bu karar ve devamındaki plan değişikliklerinin iptali için Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü Bursa 3. İdare Mahkemesi'nde yürütmenin durdurulması istemiyle dava açtı. Bu dava halen sürüyor.

AKP'li Yalova Belediyesi'nin, araziye gerçek değerinin çok altında tekliflerle alma isteği de, Sami GÜÇLÜ'nün döneminde Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'nca reddedildi. Bunun üzerine

Yalova Belediye Başkanı Barbaros BİNİCİOĞLU'nun Başbakan Recep Tayyip ERDOĞAN ile görüşmesinin ardından YPK kararı çıkarıldı. Maliye Bakanlığı Milli Emlak Genel Müdürlüğü'ne devredilen arazinin belediyeye devri için çalışmaların ise halen sürdüğü belirtiliyor.

İslam Bankası ile protokol - Yalova Belediyesi'nin alana, deniz ve termal turizme yönelik tesisler ile bir üniversite yaptırmayı planladığı vurgulanıyor. Dubai İslam Bankası ile turizm protokolü imzalayan Yalova Belediyesi'nin, işletmedeki kampların bulunduğu alanı turizm tesisi kurmak üzere İslam Bankası ile Çalık Holding ortaklığına tahsis edeceği ileri sürülüyor. Belediyenin bu amaçla İl Meclisi'nden karar çıkartmaya çalıştığı kaydediliyor. Çiftlik arazisini odak alarak Yalova'da turizm bölgesi oluşturmaya çalışan belediye, YPK'nin tasfiye kararındaki "tarım arazilerinin tarım arazisi olarak korunması" koşulunu da, "organik tarım" gibi proje başlıklarıyla aşmaya çalışıyor.

Atatürk'ün halka bağışladığı tarım arazilerinin bu şekilde kullanılmak istenmesi kamuoyunda büyük tepkiye neden olurken, Atatürk'ün evinin halen Araştırma Enstitüsü arazisinde yer alması nedeniyle şimdilik kurtulduğu belirtiliyor. Çalık Holding'in de Atatürk'ün evinin restorasyonu için 300 milyar lira bağış yaptığı bildiriliyor.

Deprem kuşağında turistik tesis! - 1999 depreminden sonra prefabriklerin kurulduğu Çınarcık Yolu üzerindeki çiftlik arazisinin "heba" olduğuna işaret eden yetkililer, turizm tesisinin de aynı sonucu doğuracağını vurguluyor. Turizm sezonunun 2-2.5 ay sürdüğünü Yalova'da tarım işletmesinin bir turizm işletmesinden daha fazla gelir getireceği açıktır. Deprem kuşağında yer alan Yalova'nın geçmişte yaşadığı acı deneyimleri anımsatan uzmanlar, olası bir depremin bu işletme arazisine yapılacak yerleşim alanlarındaki insanların ölümüne yol açabileceğine dikkat çekmektedirler.

İşletmedeki tarım arazilerinin süreç içinde "tarımsal özelliğini yitirdiği" iddiasıyla tamamen imara açılmaya çalışılması endişe vericidir. Süs bitkileri alanında İzmir ve Antalya ile yarışan Yalova'nın TIGEM işletmesinin kapatılmasının ardından bu alanda da gerilere düşecek belki de sektörden tamamen çıkacaktır.

Atatürk Tarım İşletmesi'nin personeli bir yandan çalışmaları aksatmadan sürdürürken, diğer yandan eli kulağında bakanlıktan gelecek tayinleri beklemekteler. Kendilerini tarıma adanmış, çiftlikteki her ürüne çocuğu gibi bakan çalışanların, bu belirsizlik ortamının biran önce son bulması en büyük arzuları.

Yalova Atatürk Tarım İşletmesi Müdürü Mümtaz YURDAGÜL, YPK kararının ardından 3 aydır mal taşıdıklarını belirtirken, 12 seranın söküldüğünü, tahsis dışı olup da değerlendirme olanağı bulunan diğer varlıkların da ihaleyle satıldığını belirtiyor. YURDAGÜL, tasfiye kararının alındığı 15 Mart 2005'ten bu yana çiftlikte, meyve bahçelerinin bakımı ve zirai mücadele gibi çalışmaları da ara vermeden sürdürdüklerini söylüyor.

Çiftlikte 253 dekarlık arazi üzerine kurulu kivi bahçelerinin ilk ürününü bu yıl vereceğini anımsatan YURDAGÜL, ortalama 3 ton ürün karşılığında 1.5 trilyonluk gelir beklediklerini belirtiyor. YURDAGÜL, "Bu gelir bizim giderlerimizi karşılar. Biraz üzüntü veren tarafı o. Biz yatırımı yaptık, bu işi gerçek anlamda sürdüreceğimizi biliyoruz. Çok mutlu olurum. Çünkü çok emek verdik. Tesis büyük bir zahmet. Çok yoğun bakım istiyordu.

Umarım bu işi yapabilecek birilerinin eline geçer. 3-5 sene sonra buraya geldiğimde dekardan 3-5 ton ürün alınıyor olursa çok memnun olurum” şeklinde üzüntüsünü dile getiriyor.

İşletmenin 60 yıllık deneyimi bulunduğuna işaret eden YURDAGÜL, “Burada devletin şartlarında ne kadar yapılabilirse bundan daha fazlası yapıldı” diyor.

İleri tarımın kaynağı Araştırma Enstitüsü - Yalova'da, ilkokul mezunu bir çiftçiyi, ne-redeyse mühendis kadar bilgili duruma getiren ve kentin bağ-bahçe sektöründe önemli aşamalar kaydetmesini sağlayan Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsü, 1961'den bu yana ulusal ve uluslararası düzlemde çalışmalarını başarıyla sürdürüyor.

Atatürk Tarım İşletmesi, diğer adıyla Millet Çiftliği arazisi üzerinde 1961 yılında “Bahçe Kültürleri Bölge Araştırma Enstitüsü” adıyla çalışmalarına başlayan kurum, 1986 yılında Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsü adını aldı. Meyve, sebze, çiçek ve bağıcılık konusunda temel ve uygulamalı araştırmalar yaparak, bu ürünlerde uygun üretim tekniklerini ve girdi kullanımını saptayan kurum, yüksek verimli, kaliteli, hastalık ve zararlılara dayanıklı, tüketici isteklerine uygun tür ve çeşitleri geliştiriyor.

Yalova özelinde kalmayıp ülke geneline yönelik çalışmalar yapan ve uluslararası düzlemde ikili ilişkilerle birçok proje yürüten Araştırma Enstitüsü, her yıl düzenli olarak ziraat mühendisleri, ziraat teknisyenleri, ev ekonomistleri ve üreticilere yönelik kurs, seminer, konferans gibi eğitim programları düzenliyor. Halka açık yeni iş kurma ve beceri artırma kurslarının yanı sıra Ziraat Fakülteleri ve Meslek Yüksek Okulları öğrencilerine yönelik staj programları ile uluslararası eğitim organizasyonları gerçekleştiriliyor.

Enstitüde, Islah ve Genetik, Yetiştirme Tekniği, Hastalık ve Zararlılar, Hasat Sonrası Fizyolojisi, Gıda Teknolojisi, Program ve Proje Değerlendirme bölümleri yer alıyor. Enstitü, 3.500 metrekare idari bina ve bölümler, 2.000 metrekare toplantı salonları ve sosyal tesisler, 4.000 metrekare üretim tesisleri ve depolar, 9.000 metrekare cam ve plastik sera olmak üzere 18.500 metrekare kapalı alan, 410 da meyve, 190 da sebze, 160 da bağ-kivi, 20 da süs bitkileri anaç, çeşit, gen muhafaza ve araştırma tesisleri, 220 da yeşil alan ile yaklaşık her yıl 120 da münavebe parselleri olmak üzere toplam 1200 da alana sahip bulunuyor.

Enstitünün yaptığı araştırmalar ve 20 yıl öncesinden atılan adımlar sonucu bugün Yalova'da gelişmiş tarım teknikleri uygulanıyor. Ancak elde edilen bu başarıya karşın deniz kıyısında arazileri bulunan Araştırma Enstitüsü de, TİGEM gibi rant aracı olarak görülmekten kurtulamıyor.

TARIM ARAZİLERİNİN KORUNMASI İLE İLGİLİ MEVZUAT

Tarımsal üretimin başlangıç noktası olan ve mutlak gerekli olan toprağın 1 cm'sinin oluşabilmesi için binlerce yıla ihtiyaç vardır. Oysa, yeniden üretilmesi mümkün olmayan doğal bir kaynak olan toprağı yok etmek için çok kısa bir süre yeterli olabilmektedir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında nüfusumuzun yaklaşık %85'i köylerde yaşarken, bu nüfus 1950'li yıllarda tarımda makineleşmenin etkisiyle kentlere yönelmeye başlamıştır.

Özellikle 1980 yılından itibaren uygulamaya konan neo-liberal politikalar sonrasında, nüfusun kentlere yönelimi adeta bir göç dalgasına dönüşmüştür. Bu durum özellikle büyük kentlerde, bırakın gecekondulu mahallelerinin oluşumunu, gecekondulu ilçelerinin oluşmasına neden olmuştur.

Ancak, Anayasa'mızın "Tarım, Hayvancılık ve Bu Üretim Dallarında Çalışanların Korunması" başlıklı 45. Madde'si devlete, "tarım arazileri ile çayır ve meraların amaç dışı kullanılmasını ve tahribini önleme" görevini yüklemiştir.

Tarım arazilerinin korunması amacıyla ilk olarak 1989 yılında "Tarım Arazilerinin Tarım Dışı Gaye İle Kullanılmasına Dair Yönetmelik" çıkarılmıştır. Amacı; "tarım arazilerinin korunması ve amacına uygun bir şekilde kullanılmasını sağlamak ve bu alanların hangi zorunlu hallerde tarım dışı amaçlarla kullanılabilmesine dair usul ve esasları belirlemek" olmuştur. Yürürlükte kaldığı 2000 yılına dek 1991, 1994, 1995, 1998'de de iki kez olmak üzere beş kez değişiklik geçirmiş, tarım dışı amaçlı kullanabilme imtiyazları sürekli genişletilmiştir.

2001 yılında "Tarım Arazilerinin Korunması ve Kullanılmasına Dair Yönetmelik" adıyla oldukça fazla tarım dışı amaçlı kullanım imtiyazları sağlayarak yeniden çıkarılmıştır. Bu yönetmelik de 2002'de iki kez, 2003 ve 2005'te uğradığı değişikliklerle tarım dışı amaçlı kullanım imtiyazları dört kez genişletilmiştir.

1989'dan 2005'e kadar olan sürece baktığımızda, tarım arazilerinin tarım dışı amaçlı kullanımlarını sağlamak üzere, imtiyaz genişletmeleri amacıyla tam on kez yönetmelik değişikliğine gidildiğini görüyoruz.

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası bu yönetmeliğe 2003 yılında dava açmış olup kimi maddelerinin iptalini ve öncelikle de yürütmenin durdurulmasını talep etmiştir. Danıştay Onuncu Dairesi 2003/3518 Esas No'lu kararı ile yönetmeliğin önemli hükümlerini durdu.

19.07.2005 ve 25880 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak "Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu" yürürlüğe girdi. Anayasa'nın 45. maddesi doğrultusunda ilk kez tarım topraklarını koruma amaçlı bir kanun çıkarılmış oluyordu. Ancak, "Toprağın doğal veya yapay yollarla kaybını ve niteliklerini yitirmesini engelleyerek korunmasını, geliştirilmesini ve çevre öncelikli sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak, planlı arazi kullanımını sağlayacak usul ve esasları belirlemek" amacıyla çıkarılmış olan bu yasaya eklenen Geçici 1. Madde ile "11.10.2004 tarihinden önce tarım arazileri üzerinde kaçak yapılaşmaya gidilmiş tarım arazilerinin metrekaresi için 5 YTL ödenmek koşuluyla izinlendirme sağlanarak kısmi bir af sağlamıştır. Ayrıca, yasada yer alan bu tarihle, tıpkı Orman Yasası'ndaki tarihle yapıldığı gibi, oynanmak suretiyle tarım arazileri üzerindeki kaçak yapılaşmalar teşvik edilecektir. Getirilen bu düzenlemeyle, üzerinde kaçak 5 bini aşkın sanayi tesisi bulunan yaklaşık 100 bin hektarlık alanın kanunen tarım dışı amaçlı kullanım için izinlendirilmiş olacak.

Dünyada toplam işlenebilir tarım arazisi 3,2 milyar hektardır. Son yıllarda kişi başına düşen tarım arazisi gelişmiş ülkelerde %14,3 oranında azalırken, gelişmekte olan

ülkelerde %40 oranında azalmıştır. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'ne (FAO) göre kişi başına düşen tarım arazisi 0,23 hektar olup, 2050 yılında bu miktar 0,15 hektara kadar düşecektir.

Türkiye ölçeğinde olaya baktığımızda, 39 milyon hektar tarım arazisi bulunan ülkemizde, birinci ve ikinci sınıf tarıma en müsait arazi miktarımızın ülke yüzölçümüne oranı sadece %15 civarındadır. Mülga Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün envanterlerine göre 1950-1981 yılları arasında 171 bin hektar, 1981-2000 yılları arasında ise 1,6 milyon hektar tarım arazisi tarım dışı amaçlı kullanımlarla yok olmuştur.

Avrupa Birliği tarım arazilerini 1972 yılında çıkardığı yasa ile koruma altına almıştır. Ülke bağlamında ise İngiltere çok daha eski olarak 1947 yılında topraklarını koruma altına almıştır ve şahsi menfaatlere kullanımına asla müsaade etmemektedir.

Dalaman Tarım İşletmesi İçin Dava Açıldı - Tarım-İş Sendikası, Dalaman'ın Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi olarak ilan edilmesine ilişkin Bakanlar Kurulu kararının iptali ve yürütmesinin durdurulması istemiyle 7 Mart 2005 tarihinde Danıştay'a dava açtı.

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası'nın da müdahil olduğu davanın dilekçesinde, "Bu kararlar, Dalaman Tarım İşletmesi'nin, Dalaman Çayı'nın getirdiği alüvyonlu topraklar ile oluşan ve binlerce yıllık bir zaman içerisinde tarım toprağı niteliğini kazanan birinci sınıf tarım arazileri yapılaşmaya açılacaktır. Bir daha elde edilmesi mümkün olmayan ve devamlı azalan tarım arazileri yok olacaktır" denilmektedir.

Atatürk Tarım İşletmesi İçin Dava Açıldı - Tarım-İş Sendikası'nın, Atatürk Tarım İşletmesi'nin tasfiyesine yönelik YPK kararının iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle açtığı davaya TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası da müdahil oldu. Sendikanın dava dilekçesinde, YPK kararının mevzuat ve kamu yararına aykırı olduğu belirtilerek, şu unsurlara dikkat çekildi:

- Hazine'ye devredilerek tasfiye edilen işletme arazisi, büyük ihtimalle ya sembolik bir rakamla veya bedelsiz olarak Yalova Belediyesi'ne devredilecektir. Yalova Belediyesi'nin niyeti de kararlarından bellidir. Gerek üniversite, gerek sanayi gerekse konut alanı vs. olarak yerleşime açılacaktır.
- Böyle bir işlemle Mustafa Kemal Atatürk'ün kendi öz varlığı iken tüm milletine hediye ettiği ve devrettiği, devir tarihi olan 1937 yılından bu yana milletin malı olarak kalan bu işletme arazisi siyasi rant uğruna elden çıkarılmaktadır. Hiçbir şekilde dilememekle birlikte olası bir depremde, bu işletme arazisine yapılacak yerleşim alanlarına yerleşecek kişilerin de muhtemelen ölümlerine neden olunacaktır.
- YPK'ye işletmelerin devri ve tasfiyesi ile ilgili olarak verilmiş ne görev ne de yetki vardır. Aksine, örneği ekli TİGEM Ana Statüsü'nün 23. maddesinde, Tasfiye konusunda ilgili Kanun hükümlerinin uygulanacağını amirdir. İlgili KHK ise 233 sayılı olandır. Bu nedenle iptali istenen YPK kararı iptale mahkumdur. Bunun için de kararın uygulanması halinde telafisi güç veya imkansız tasarrufların engellenebilmesi için öncelikle yürütmenin durdurulmasını talep ediyoruz.

- Bu işletmede müvekkil sendika üyesi 39 işçi, bunların yanı sıra 14 memur çalışmaktadır. İptali talep edilen karar uygulanır ve işletme tasfiyeye sokulup, arazisi hazineye devredilirse, tüm bu insanlar işsiz kalacak ve kendileri ile birlikte aileleri de dahil 200-250 kişi açlığa terk edilecektir.

TÜRKİYE ŞEKER FABRİKALARI AŞ, LÜLEBURGAZ SARMISAKLI TARIM İŞLETMESİ

Sarmısaklı Tarım İşletmesi 17.600 dekarlık bir alan üzerinde kurulu olup, 15.116 dekarlık sahada tarımsal üretimde bulunmaktadır. Geri kalan kısımda binalar, ahırlar ve yollar yer almaktadır. Arazide 21 adet derin su kuyusu mevcuttur. Bu kuyulardan 10 tanesi faaliyette olup 6.500 dekarlık bir saha sulanmaktadır. Diğer 11 kuyunun da ıslah edilmesi durumunda çiftlik sahasının tamamının sulanması mümkün. Yörede "karakepir" diye adlandırılan çok verimli vertisol toprakları bulunan çiftlik, II. ve III. Sınıf mutlak tarım arazilerine sahiptir.

27.06.2003 tarih ve 2003/40 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu (ÖYK) Kararı'nın 4. maddesinde "Türkşeker'in mali ve hukuki yönden özelleştirmeye hazırlık çalışmaları kapsamında, faaliyeti ve kullanımı ile doğrudan ilgisi olmayan işletme dışı atıl durumdaki varlıklarının ve şeker üretimiyle ilgisi olmayan birimlerinin Türkşeker tarafından satılarak sonuçlandırılması" ifadesi yer almaktadır.

Herkes tarafından çok iyi bilinmektedir ki bu ülkede şeker pancarından şeker üretimini azaltmak, nişasta bazlı şeker üretimini artırmak, kapasitesinin altında çalıştırmak suretiyle şeker fabrikalarının özelleştirilmesini kolaylaştırmak ve Türkiye'yi şeker pazarı yapmak amacıyla 2001 yılında Şeker Yasası çıkarılmıştır.

Türkiye Şeker Fabrikaları AŞ'ye ait Sarmısaklı Tarım İşletmesi kapsamında olaya baktığımızda, bu çiftliğin Atatürk zamanında kurulan ve 1926 da faaliyete geçen Alpulu Şeker Fabrikası'na şeker pancarı temin etmek ve yörede şeker pancarı ekimini yaygınlaştırmak amacıyla Türk-Alman işbirliğiyle kurulduğunu görüyoruz. Bölgede şeker pancarı üretiminin yaygınlaşması sonucu çiftlikte şeker pancarı tohumu üretimine de başlanmıştır ve çiftçilere dağıtılmıştır.

Sarmısaklı Tarım İşletmesi'nde tarımsal faaliyetin artmasıyla, artan gübre ihtiyacını karşılamak üzere büyükbaş hayvan yetiştiriciliği de başlamıştır. Önce yerli ırklarla başlayan hayvancılık, 1970'den itibaren ABD'den damızlıklar getirilmek suretiyle geliştirilmiştir. Hayvanlardan elde edilen süt, çiftliğin içindeki süt fabrikasında işleniyor, elde edilen tereyağ ve peynir dışarı satılıyordu. Ancak, bu fabrika teknolojisinin yenilenmemesi sonucu zaman içinde kullanılamaz duruma geldi. İşletmenin 2003 yılında özelleştirme kapsamına alınması nedeniyle bünyesindeki 847 baş sığır TİGEM'e devredilmiştir.

Yine, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun TŞFAŞ'nin 2002 yılı faaliyetlerine ilişkin raporunda "Şeker üretimi dışında faaliyet gösteren Afyon ve Sarmısaklı Tarım işletmelerinin, piyasa ekonomisinin rekabet ortamında kârlılık ve verimlilik çerçevesinde faaliyetlerini sürdürme olanağı bulunmaması da göz önünde tutularak, bir an önce satışlarının yapılması" önerilmiştir.

İşte bu görüş, devleti şirket mantığıyla yöneten zihniyetin düşüncelerinin açıkça dışı vurmasıdır. Bu görüş, tarih okumayanların ya da okuduğu tarihten ders almayanların açık ifadesidir. Genç Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk zamanlarında neden gerilediği, hemen peşine nasıl kalkınma atağına geçtiğini bilmeyenlerin görüşüdür.

Raporda, "piyasa ekonomisinin rekabet ortamında kârlılık ve verimlilik çerçevesinde faaliyetlerini sürdürme olanağı bulunmaması" gibi gerçek olmayan ifadeler yer almaktadır. Zira, tohum da üretilen işletme, ürettiği tohumları dışarıdan getirilen tohumlardan %30 daha ucuza çiftçinin kullanımına sunmaktadır. Ayrıca, kaliteli-chiftçinin tercih ettiği tohumluk sağlamaktadır. İşletmenin faaliyetini sürdürmesi yabancı tohum tekellerinin önündeki engel olmasından dolayı işletme özelleştirilmek istenmektedir.

Sarmısaklı Tarım İşletmesi'nde 2005 yılında 1741 dekar alanda tohumluk buğday, 235 dekarlık alanda tohumluk arpa, 5.690 dekarlık alanda ekmeklik buğday, 6.132 dekarlık alanda ayçiçeği, 877 dekarlık alanda silajlık mısır, 325 dekarlık alanda şeker pancarı, 110 dekarlık alanda yonca ekimi yapılmıştır.

Elde edilen verime baktığımızda, dekara 527 kg buğday, 270 kg ayçiçeği, 5,8 ton şeker pancarı, 4,5-5 ton mısır alınmıştır ki, tüm üretimlerde verim Türkiye ortalamasının çok üzerindedir.

Sarmısaklı Tarım İşletmesi'nde 2006 yılı için 7.729 dekar tohumluk buğday ekilmiştir. 315 dekarlık alanda çeltik tohumu, 330 dekarlık alanda şeker pancarı, 6.742 dekarlık alanda da ayçiçeği ekimi planlanmış olmasına karşın 06.12.2005 tarih ve 26015 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 2005/133 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı ile yeniden özelleştirme kapsamına alınması nedeniyle ekim yapılamamıştır. Özelleştirme nedeniyle faaliyeti durmuştur.

Sarmısaklı Tarım İşletmesi'nde tek bir teknik elaman mevcut olup müdür olarak görev yapmaktadır ve ziraat mühendisidir.

Sarmısaklı Tarım İşletmesi'nin 2003 yılında Özelleştirme İdaresine devredildiğinde de faaliyeti durdurulmasına, çok geç ekim yapmak zorunda kalmasına karşın kârlılığını her yıl devam ettirmiş bir işletmedir.

İşletmenin bulunduğu Lüleburgaz'da birçok dernek, sendika ve meslek odalarının katılımı ile oluşturulan ve TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası'nın ilgili Şubelerinin de içerisinde yer aldığı Demokrasi Platformu, bu işletmenin özelleştirilmesinin durdurulması için mücadelelerini sürdürmektedir.

SONUÇ OLARAK

Ne yazık ki dünya ölçeğindeki gelişmeleri ve sonuçlarını görmekten ve değerlendirmekten uzak yönetimler, özellikle 1980 yılından itibaren tarım sektörünü gerileme sürecine sokmuştur. Günümüzde ise artarak devam eden tarım karşıtı politikalar sektörü çökme noktasına getirmiştir ve köylü kırsal alanı artık terk etmeye başlamıştır.

Bugün Avrupa Birliği'nde nüfusun %29,8'i kırsal alanda yaşarken, ülkemizde %29,2'ye gerilemiştir. Nedenini tek cümleyle ifade etmek gerekirse "Dışarıdan almak

daha ucuzken tarım ürünlerini neden daha pahalıya ülkemizde üretip zarar edelim?" zihniyettir. Ancak bunu söyleyen zihniyet neden dışarıdan daha ucuza alınabildiğini, tarım sektörünün ve çiftçinin ne düzeyde desteklendiklerini ve o ülkelerin ihracat sübvansiyonlarını hiç dile getirmezler.

Birçok konuda halkımıza doğru bilgi verilmez, verilen bilgilerle de korkunç yanıtlılırken şu örneği anımsatmakta yarar var. Buğdayın tonunun 100 dolar olduğu dönemde Amerika Birleşik Devletleri Kuzey Afrika ülkelerine tonunu 100 dolardan un satmıştır. Bu ülkeler, buğday üreterek un yapmaktansa dışarıdaki ucuz unu almayı tercih etmişlerdir. Ancak bir gün unun fiyatı 150 dolara yükseldiğinde "teşekkür ederek" artık kendilerinin üretecekleri buğdayla bu ihtiyaçlarını karşılayacaklarını beyan etmişler, ancak ülke içine baktıklarında kırsal alanda tarımla uğraşan-buğday ekimi yapacak kimsenin kalmadığını görmüşlerdir. Ülkemizde de taşınan bu zihniyet sonucu Kuzey Afrika ülkelerinde kanlı isyanlar görülmüştür.

Ülkemize geri dönersek; Türkiye, tarımsal üretimin ana kaynağı olan verimli tarım arazilerini betonlaştırıyor, tohum üreten, yeni çeşitler geliştiren tarım işletmelerini kapatıyor, birçok yerli firmalar işin kolayına kaçarak kendileri üretmek yerine dışarıdan tohum getirmeyi yeğliyor ve bu şekilde de patates kanseri gibi ülkemize birçok hastalık da ithal edilmiş oluyor.

Bu olumsuzluklarla mücadele eden arkadaşlarımıza duyarlı halkımızın da tam destek olması ve yanında yer alması gerekiyor. Aksi taktirde *"un 150 dolar olduğunda biz de tarlalarımızda kimseyi bulamayabiliriz."*

Güzel günleri hep birlikte yakalamak dileklerle.

KAYNAKÇA

Gökhan Günaydın, Küreselleşen Piyasa Yoksullaşan Köylü, Liberal Reformlar ve Devlet Sempozyumu, KİGEM, Ankara, 2003

Hüseyin Şahin, Tarım Ekonomisi, Ezgi Yayınları, Bursa, 2000

İlker Parasız, Türkiye Ekonomisi, Ezgi Kitabevi, Bursa, 2003

Yılmaz Dikbaş, Satılık Vatan, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul, 2003

Tarım Raporu, 20. Yılında Türkiye'de Özelleştirme Gerçeği Sempozyumu, TMMOB, Ankara, 27-28 Mayıs 2005

www.zmo.org.tr